ВЕСЕЛКА
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

РІК X ЖОВТЕНЬ Ч. 10 (110

РОЗГАДАЙМО!

ПАРИСТІ І НЕПАРИСТІ ЧИСЛА У МАҐІЧНОМУ КВАДРАТІ

2		6
4		8

З чисел від 1 до 9 паристі числа розміщені в рогах оцього маґічного квадрата. Вставте тепер усі непаристі числа (1, 3, 5, 7, 9) у вільних місцях квадрата так, щоб у всіх напрямах — поземому, доземому й перехресному — додані одна до одної давали вони суму 15.

***

ВІДГАДАЙТЕ, ШКОЛЯРІ!

а) Малий коник із чорного озерця воду бере
та біле поле поливає.

б) Чорні, криві, А станутъ вряд —
Зроду німі, Враз заговорять.

в) Біла рілля, чорне насіння;
Хто вміє — посіє,
Хто знає, той відгадає.

г) Язика не має, а науки навчає.

***

ЯКІ ЦЕ ДЕРЕВА?

а) На дереві я родився в кожусі, кожух розірвався, і я на на землю впав.

б) Зимою і літом маячить зеленим цвітом.

в) Усі пани поскидали каптани, а одна пані у каптані.

г) Батько тисячі синів має,
Кожному мисочку справляє,
А собі ні.

***

ЩО ЦЕ?

а) Літом одягається, а на зиму одежі цурається.

б) Літом одежу одягає, а на зиму скидає.

в) Стоїть хлопчик під пеньком,
Накрив голову брильком.

г) У зеленім кожушку, Я росту собі в ліску —
Костяній сорочечці Всім зірвати хочеться.

***

ЯКИЙ ЦЕ ЗВІР І ЯКИЙ ЦЕ ПТАХ?

Коли домашній впертий звір вухатий
Стане могутнім птахом і стане літати?

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ ц. р.: **ДЕ ПРОВІВ ПЕТРИК ВАКАЦІЇ?** Так, ви вгадали: Петрик провів вакації на Панамському перешийку, що лучить Північну Америку з Південною. **ЯКІ ЦЕ ПТИЦІ?** а) Соловейко; б) дятель; в) сова; г) лелека (бузько, чорногуз). **ЯКІ ЦЕ ЗВІРІ?** а) Гадюка; б) їжак; в) лис; г) ведмідь. **ЯКІ ЦЕ РОСЛИНИ?** а) Цибуля; б) соняшник; в) соняшник; г) кукурудза; ґ) капуста; д) картопля; е) квасоля, горох. **МЕТАГРАМА:** гілка — білка.

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 3, 1962; Section 4369, Title 39, United States Code).

1. Date of filing: ---------------- September 20, 1963
2. Title of Publication: -- VESELKA (THE RAINBOW)
3. Frequency of issue: --------------------- Monthly
4. Location of known office of publication: 81-83 Grand Street, Jersey City, Hudson County, New Jersey, 07303.
5. Location of headquarters or general business office of the publishers (not printers): 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J.
6. Names and addresses of Publisher, Editor, and Managing Editor: Publisher — The Ukrainian National Association, Inc., A Fraternal Benefit Society, 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J.; Editor — Anthony Dragan, 95 Van Nostrand Ave., Jersey City, N.J.; Managing Editor — Anthony Dragan, 95 Van Nostrand Ave., Jersey City, N.J.
7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent of total amount of stock. If owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given): --------------------- None.
8. Known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages or other securities: ---------- None.
9. Paragraphs 7 and 8 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner. Names and addresses of individuals who are stockholders of a corporation which itself is a stockholder or holder of bonds, mortgages or other securities of the publishing corporation have been included in paragraphs 7 and 8 when the interests of such individuals are equivalent to 1 percent or more of the total amount of the stock or securities of the publishing corporation.

10. This item must be completed for all publications except those which do not carry advertising other than the publisher's own and which are named in Sections 132.231, 132.232, 132.233, and Postal Manual (Sections 4355a, 4355b, and 4356 of Title 39, United States Code):	Average No. copies each issue during preceding 12 months	Single issue nearest to filing date
A. Total No. copies printed (Net Press Run)	3,700	3,700
B. Paid circulation:		
1. To term subscribers by mail, carrier delivery or by other means	3,070	3,070
2. Sales through agents, news dealers or otherwise	—	—
C. Free distribution (including samples) by mail, carrier delivery, or by other means	630	630
D. Total No. of copies distributed. (Sum of lines B1, B2 and C)	3,700	3,700

I certify that the statements made by me above are correct and complete.

JOSEPH LESAWYER, Business Manager.

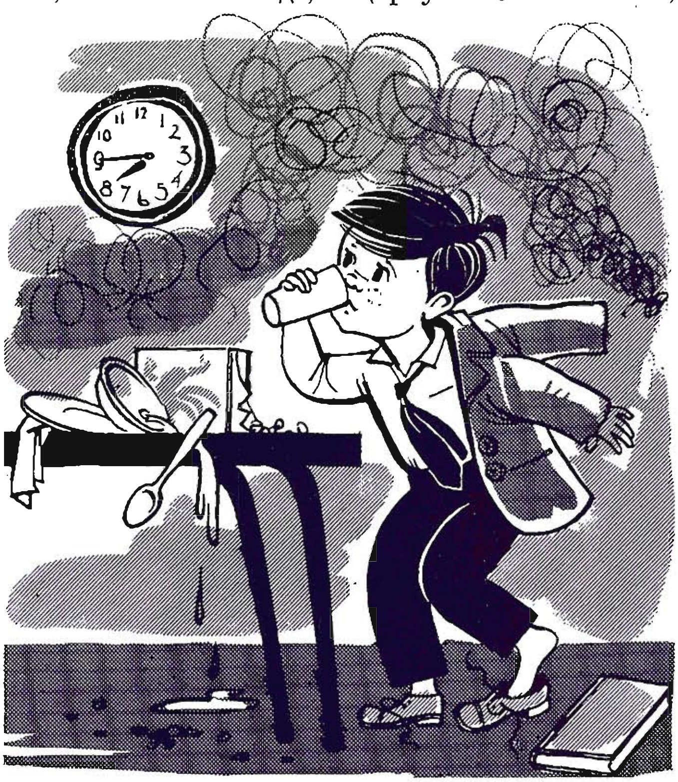
Ілюстрація на обкладинці:
І. Брикович — Лісові школярі

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрації Ю. КОЗАКА

ПЕРЕГОНИ З ГОДИННИКОМ

Кожного вечора Лесь Побігдесь побіжить десь і не покладе до шкільної торби того всього, що йому потрібне на завтра. Книжки тут, зошити там, лінійка бо-зна-де, а циркуль зовсім зникне,

мов і він побіг десь. Уранці треба бігати, все це вишукувати і в торбу запихати.

Та ще й з ліжка вставати так тяжко-тяжко! .. Марушка-Чепурушка вже геть причепуриться, а Лесь все ще під ковдрою сопе. Коли Марушка його будить, то він щось там умгукне, а вже велику ласку їй зробить, як у відповідь позіхне ...

Але й Лесь знає, що з годинником жартувати не можна, тож в „останню хвилину" героїчно вилазить з-під м'якої ковдри, мов рак з печери, і починається збирання до школи. Все треба самому зробити, бо мама й тато вже пішли на роботу ...

Грюкають двері, плюскотить вода з незакрученого крану, тарабанять тарілки і падають на підлогу ложки. Молоко так перегрілося на кухні, що спересердя вибігло з горщика і загасило газ.

Та стінного годинника це зовсім не обходить: він без жадного милосердя показує, що за п'ять хвилин неминуче треба виходити. П'ять хвилин! А Лесь має ще постягати книжки і шкільне приладдя, почистити зуби й черевики, зав'язати краватку, зачесатися ... Лесь уже не ходить і не підбігає, а галопує, мов коник на перегонах. Отаке диво: годинник ледве-ледве рухається, а годі його наздогнати!

Нарешті Лесь і Марушка виходять з мешкання. Лесь ступив не більше як п'ять кроків по сходах і раптом — стій! Забув ключа від шкільної шафки.

Вертається Лесь до хати, добуває ключа з шухляди і, стрибаючи, мов кенґуру по австралійській пустелі, здоганяє сестру. Вже збіг на нижчий поверх, як нараз — стій! Забув зошита від математики.

Женеться Лесь сходами нагору, хватає зошита із стола, запихає його в кишеню (нема ж часу!) і летить сестричці навздогін. Збіг на саму долину і знову — стій! Нема довідки на автобус. Ще раз вибиває Лесь черевиками алеґретто (він учиться музики) по сходах нагору.

Марушка не може довше чекати! Вона не може спізнитися до школи! Зникла за рогом. А Лесь Побігдесь, задиханий, зіпрілий і збентежений, біжить до зупинки автобусів. Автобус уже поїхав — він також мусить бути точний! Лесь іде наступним автобусом і — спізняється до школи ...

Марушка рада б помогти братікові в його турботах. Останнім часом вона взялася на способи: звечора, перед тим, як лягати спати, вона пришпилює на всіх поличках, шафках і на стіні над столом великі білі картки з чіткими написами:

„Задачі", „Ключі", „Довідка на автобус", навіть „Шапка", „Скрипка" і „Друге сніданння".

Вранці Лесь усе це читає і збирає. Часом це йому помагає ...

МАТЕРИНСЬКА ЛЮБОВ

Корейська народна казка

Багато-багато літ тому в одному селі в Кореї жила родина — батько, мати та син їх, що звався Хан Сек Бон. Батько працював на полі в багатого сусіда, а мати пекла і продавала хлібчики з рижу. Отак і жили вони та раділи синком.

Та неждано скоїлося лихо: батько важко захворів і помер. Умираючи, сказав дружині:

— Пошли нашого сина в школу, хай буде він ученим, тоді матиме пошану в усіх . . .

Дружина урочисто приобіцяла це чоловікові.

Тож, коли Хан Сек Бонові сповнилося сім років, мати сказала йому:

— Пора виконати батьківську волю. Десять років доведеться тобі вчитись. Вивчиш за цей час тисячу гієрогліфів, прочитаєш мудрі книги філософів, навчишся лікувати людей. Складеш іспити в Сеулі і станеш ученим, як хотів батько.

Не було такого дня і вечора, щоб не згадала мати про свого сина. Вона тужила за ним, плакала. Ночами підраховувала, скільки років, місяців і днів мине, поки побачить вона єдиного сина.

І ось якось увечері почула мати біля фанзи чиїсь кроки. Вона відчинила двері і пізнала сина. Він був дуже змучений далекою дорогою. Мати хотіла була кинутись до свого сина, пригорнути до грудей, але не зробила цього. Навіть не посміхнулася, а тільки запитала:

— Ти чого повернувся так скоро? Хіба вивчив уже всі науки і склав усі іспити?

Хан Сек Бон не сподівався, що мати зустріне його так суворо. Він заплакав і сказав:

— Я дуже стомився. Я пройшов усю далеку дорогу пішки і від учора нічого не їв. Нагодуйте мене, а вранці я все розкажу.

Ох, як хотіла мати обняти свого сина, поцілувати, нагодувати найсмачнішою їжею! Але, замість цього, вона знову запитала:

— Хіба ти вивчив усі науки, що їх повинен був вивчити за десять років?

Син відповів:

— Я вивчив усі науки, що їх мав вивчити за десять років, і тому повернувся раніше.

— Тоді візьми пензлик, туш, папір і напиши десять перших гієрогліфів.

Коли син вийняв з свого мішечка пензлик, туш і папір, мати погасила світильник і сказала:

— Ти будеш малювати в темряві гієрогліфи, а я — пектиму хлібчики.

Через деякий час мати промовила:

— Хлібчики готові! — і засвітила світильник.

Хан Сек Бон показав матері написані гієрогліфи. В темряві вони вийшли негарні, нерівні, і в деяких місцях на папері були плями.

Тоді мати сказала:

— А тепер подивися на мої хлібчики.

І син побачив, що всі вони були однакові, гарні, кругленькі, наче печено їх при ясному світлі.

Мати поклала руку на плече синові.

— Вертайся до школи і не приходь додому, поки не вивчиш як слід усе, що маєш вивчити.

— Дозвольте мені залишитися до ранку! — почав просити Хан Сек Бон. — Я йшов до вас багато днів і ночей, я не маю сили знову пройти таку далеку дорогу! . . .

— Нема часу для відпочинку, — суворо відповіла мати. — Ось тобі на дорогу хлібчики і — бувай здоров!

Темна ніч огорнула Хан Сек Бона. Важка була дорога гірськими стежками, через рвучкі потоки, де не раз чув він виття і рев диких звірів . . .

Ішов Хан Сек Бон і гірко плакав. Йому здавалося, що мати несправедлива і безсердечна, що вона вже його не любить.

Вранці він розв'язав хустину, в якій лежали хлібчики. Побачив знову, що хоч пеклися вони в темряві, були гарні і кругленькі — всі, як один.

І тоді Хан Сек Бон подумав: „Мати знає добре своє діло, а я свого не знаю так, як треба".

Подумав так і поспішив до міста.

⁂

Минуло ще п'ять років — і одного вечора знову почула мати кроки біля фанзи. Вона відчинила двері і побачила сина.

Він простяг до матері руки, але вона, стоячи на порозі, суворо запитала:

— Чи ти вивчив уже всі науки?

— Вивчив, — відповів син.

Він ввійшов у фанзу, вийняв з мішечка пензлик, туш та папір і погасив світильник.

Через короткий час Хан Сек Бон сказав:

— Можете засвітити світильник!

Мати підійшла до сина. Він подав їй аркуш паперу, записаний гієрогліфами. Всі гієрогліфи були рівні, чіткі, гарні — всі, як один!

І тоді мати кинулася до свого сина.

— Ох, як я вижидала тебе, як тужила за тобою! — радісно промовила вона.

⁂

Минули роки, Хан Сек Бон став славним ученим, так, як бажали цього батько й мати. І коли учні питали Хан Сек Бона, як став він славним ученим, він відповідав:

— Материнська любов навчила мене працювати чесно і сумлінно, не шкодуючи сил. А хто чесно й сумлінно працює, той може стати всім, чим захоче.

Пояснення: Корея — півострів у східній Азії; **Сеул** — столиця південної Кореї; **фанза** — корейська сільська хата; **гієрогліфи** — уживані азійськими народами фігурні знаки, що означають цілі поняття або окремі склади і звуки; також староєгипетське письмо.

Г. ЧОРНОБИЦЬКА *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

МАЛА ШКОЛЯРКА

Я ходжу тепер у школу,
я ходжу у першу клясу,
тож на пустощі ніколи
вже немає в мене часу.

Прочитала цю сторінку
і не можу відпочити,
бо я лялечку Маринку
хочу азбуки навчити.

Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

НЕ БОЮСЯ!

Я хоробрий козак,
Не боюся собак!
Як на вулицю піду,
Не потраплю я в біду:

Роздивляюсь пильно так:
Чи не видно де собак?!
Як не бачу,
То скакаю;
Як побачу,
То втікаю.

Слова: Р. ЗАВАДОВИЧ *Музика Я. ЯРОСЛАВЕНКО*

ГІСТЬ У ДІМ

Гість у дім — це Бог у дім!
У садочку нашім цім
Піснею вітаєм вас,
Просим, просимо до нас!

Ми вітаєм всіх гостей,
Хто кохає нас, дітей,
Хто нам приятель усе,
Щирий усміх нам несе.

Просим, просимо зайдіть,
У садочок загостіть,
У садочок — зелен-гай,
Де малятам жити — рай!

Роман ЗАВАДОВИЧ

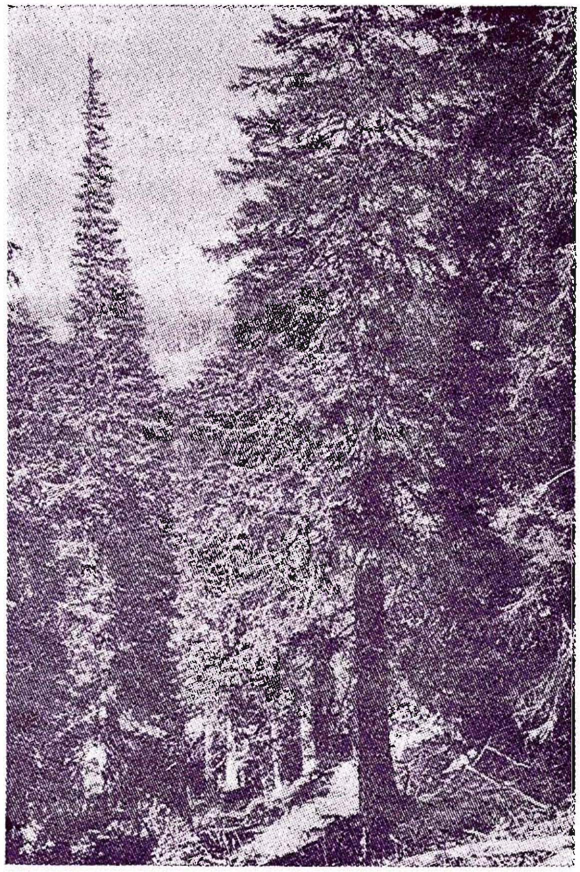
ТАЄМНИЙ ЛІСЕ УКРАЇНИ!

Таємний лісе України,
Окрасо рідної землі!
До тебе наша думка лине,
Мов птах, сідає на гіллі.

Стоять гаї, бори, діброви
З беріз, із сосен і дубів,
Протяжний шум — то їх розмови,
А гомін птиць — то їхній спів.

Пасуться сарни на галяві,
Реве ведмідь у гущині,
Черемхи пахнуть кучеряві
У срібні ночі навесні.

Радіє ліс, то знов зідхає,
А часом гнівно загуде,
Бо вірний ліс із Рідним Краєм
На кращу долю-волю жде.

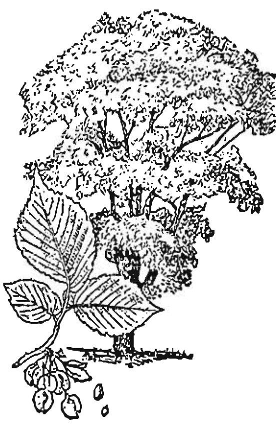

Стрункі карпатські ялиці

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІС

Може не всім нам доводилося бувати в лісі, у справжньому великому лісі, де нема асфальтових доріг, по яких шугають авта. У такому лісі панує мати-природа. Він має свою красу, нею манить до себе людину.

Ліс не скрізь однаковий, і від того, який він, залежить його назва. Якщо в лісі ростуть дуби, буки, граби, берези та інші подібні до них дерева, то такий ліс називаємо листяним, бо всі ці дерева мають листя. А от смереки, сосни, ялиці чи тиси мають, замість листочків, вузенькі шпильки. Їх називають також чатинням або хвоєю, тому й ліси з цих дерев називають шпильковими, чатинними або хвойними. У мішаному лісі всі породи дерев ростуть усуміш.

В'яз

Татарський клен

Ліс має ще підшиття — це рослини, що ростуть коло підніжжя дерев, себто кущі — ліщина, вовче лико, малина. Є ще й нижчі кущики черниць, або афин. У підшитті ростуть також папороті, мохи, п'ядичі, а серед них гриби витикають із землі свої голівки в гарненьких круглих шапочках, або капелюшках.

Ліси в Україні мають особливий чар, бо підсоння України має чотири пори року, і ліс у кожну пору виглядає інакше, манить людину іншою красою.

ОСЬ ЛІСОВА ВЕСНА!

Як тільки повіє перший весняний вітерець, ліс немов оживає. Безлисті ще дерева прокидаються з довгого зимового сну і, здається, заводять між собою таємну розмову. Огріті теплими променями сонця, у деревах починають кружляти соки, так, як кров кружляє у жилах людини. Соки виходять із землі, корінням дістаються до стовбура,

розходяться по всій деревині, сягаючи до кінців галузок і пуп'янків. Тут розвиваються нові гони, листки та квіти.

Під впливом соняшного тепла топиться сніг, і з землі виростають перші квіткові рослини: підсніжники з білими, похиленими до землі квітами. Вони бояться, щоб сніг, що й напровесні не раз ще падає, не дістався всередину квітки, не зморозив її, і тому схиляють свої голівки. На соняшних місцях розцвітає проліска-сон. Ця квітка не боїться весняних приморозків, бо вся вона вкрита дрібненькими волосинками, що охороняють її, мов кожушок, від холоду. Згодом розцвітають білі й жовті проліски-конопельки та сині фіялки — і так на землі, де ще недавно біліло снігове покривало, стелиться барвистий килим. Повітря сповнюється пахощами землі, дерев і квіток. Про це гарно написав поет:

Чи знаєш ти ті пахощі весняні,
Як перший лист на вітрі затремтить,
Як зацвітуть фіялки на поляні
І сік беріз від сонця закипить?

Сік беріз знають добре хлопці в Україні. Ранньою весною надрізують вони кору на стовбурах беріз і підставляють малі посудини, в які спливає солодкий сік. Вони п'ють його так само, як в Америці п'ють сік кленового дерева.

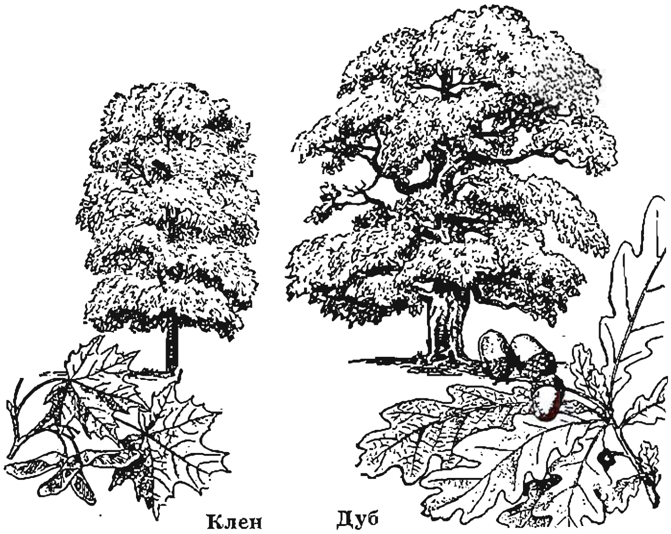
Природа і тварини Карпат: рись, ведмідь, орел, олень, чорна вивірка (білка), чорний дятель, дикий кабан, кедрівка, дикий кіт, полоз, горностай.

Природа і тварини Гірського Криму: дикі голуби, орел-білохвіст, суп, олень, козулі, ласка.

У той час, коли розвиваються пуп'янки берези, починають свої лицарські герці-токування глухарі й тетерваки — великі птахи з роду диких курей. Вони живуть у карпатських і підкарпатських лісах. Рано вранці збираються півні-глухарі на лісових галявах і починають між собою бої крилами, дзьобами й кігтями. Бої бувають такі завзяті, що кінчаються не раз покаліченням або й смертю борців. Мисливці влаштовують у той час лови на глухарів, бо птахи, захоплені своїми герцями, не помічають мисливців. Подібні герці влаштовують менші від глухарів тетерваки, що живуть також у лісах північних земель України.

Ліс оживає не тільки барвами квітів, але також голосами птахів. Перші відзиваються ті, що в ньому зимували, а тепер радіють весною та шукають місць для гнізд. Це — лісовий лікар, дятель, що охороняє дерева від шкідників-комах; білобока сорока-цокотуха, що знає всі лісові новини й голосно про них скрегоче; ворона, що тільки но вернулася з людської оселі, де перебула зиму. Вилазять із зимівників вивірки і починають шукати своїх комірок із горішками, що

Клен Дуб

їх заготовили собі ще восени поміж корінням старих дерев. З теплих південних країв вертаються лісові співаки — коси, дрозди, зяблики. Трохи пізніше прилітають славні співаки-солісти солове́йки, а наприкінці — зозуля, що буцімто рахує людям роки життя. Вона не поспішає на свою батьківщину, бо гнізда не будує, а підкидає свої яєчка в чужі гнізда, щоб інші птахи годували зозулиних діток. А втім, зозуля мусить чекати, аж народяться й підростуть різні гусениці, якими вона живиться.

Тим часом дерева прибралися вже в зелені шати, з пуп'янків розвинулися листки і цвіт. Правда, деякі дерева й кущі зацвіли ще перед появою листків. От у „базьках" красується верба-лоза, та сама, що її галузки благословлять у Шуткову або Вербну неділю по церквах. Також вовче лико перецвіло перед появою листя; його невеликі рожеві квіти дуже пахучі, але само деревце отруйне, і тому треба бути з ним обережним. Пахощами сповнюють ліс також чатинні дерева: їх сік-живиця, пригріта сонцем, дуже приємно пахне. Вони тепер також цвітуть, а торішні овочі-шишки відкриваються і з них вилітає крилате насіння.

Тут і там видно серед зелені дерев білий цвіт лісових черешень. На зрубах розцвітають суниці, малина й ожина, білі, рожеві й фіолетові зозулинці та сині лісові дзвіночки.

На звернених до сонця місцях серед каміння можна побачити ящірку, вужа або й чорно-жовту салямандру. Вони також пробудились із зимового сну і шукають поживи, бо за довгий час зими добре зголодніли.

Вечорами й ранками ліс гомонить співом птахів. І яких голосів тут не чути! Уся крилата громада величає Творця, складає чудову симфонію, якої не спроможний наслідувати і найбільший музика з-поміж людей.

Весна іде стомилевими кроками, поспішає виконати своє діло відродження природи. За нею скрадається тихо й непомітно гаряче літо.

Дядько Лісовик

(Продовження буде)

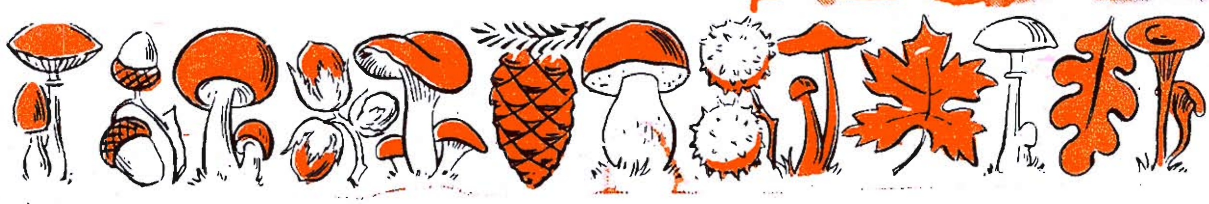
Г. ЧОРНОБИЦЬКА *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

НАВЧАЮ ЛЯЛЮ

Чуєш, лялю, горобині
цвіцірівки: ців-ців-ців!
Не дерися по драбині
аж на дах до горобців.

Як упасти доведеться,
то й суконочка порветься,
а на ніжці й на руці
будуть дряпини й синці.
І болітиме до ранку
кожна ґулька, кожна ранка.

Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

ДО БАБУНІ ЇДЕМО!

До бабуні їдемо в гостину,
Бо сьогодні в неї іменини;
Я від ранку вже й не можу їсти,
Тільки б хутче-швидше в авто сісти!

Зашуміло авто на дорозі,
„Тра-ра-ра!" — закликало-заграло —
Я ж давно стою вже на порозі,
Бо терпцю у мене дуже мало.

Коло мене Мопсик мій кудлатий
Теж хвостом махає нетерпляче,
Знає він: його не кину в хаті,
Бо без мене тужить він і плаче.

Та не можу взяти кицю Кому —
Дам зате їй шинки грубшу скибку,
Хай муркоче і пильнує дому
І пташат хай ловить — через шибку.

Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

КОРАЛІ ДЛЯ ЛЯЛІ

Я низала раз коралі
Для моєї лялі-кралі
З кольорового насіння:
Два зелені, жовте, синє . . .
Ще два жовті — буде досить.
Чую — ляля їсти просить.

— Зараз, зараз, вже кінчаю,
Дам і коржиків, і чаю,
Тільки трохи почекай —
Закипить тим часом чай.
Поки я зв'яжу намисто,
Допечеться в пічці тісто.

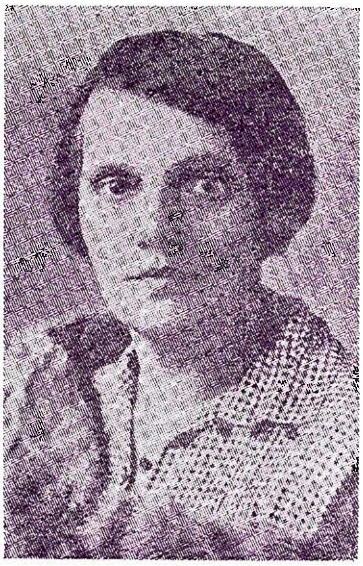
Тільки ляля нетерпляча,
Не чекає, вголос плаче.
Не могла терпіть я далі,
Встала й кинулась до лялі:
— Лялю, лялю, я ж казала!

Я ж намиста не зв'язала!
І розсипались коралі,
Що низала я для лялі.

ВІДІЙШЛИ ДИТЯЧІ ПИСЬМЕННИКИ...

Сумна вістка наспіла з нашої далекої України: в травні цього року померла в селі Рудно коло Львова наша відома дитяча письменниця Марійка Підгірянка. Прожила вона 85 років, майже все своє життя присвятивши українським дітям — не тільки була вчителькою, але й написала для них багато віршів та віршованих загадок, кілька сценічних картин для дитячого театру, зладила буквар і кілька читанок для рідних шкіл.

Марійка Підгірянка ніколи не ходила до школи. Все своє знання здобула вона вдома власною пильною наукою, після чого успішно склала іспити на вчительку. Дуже багато читала і, крім української, знала німецьку й польську мови. Свої вірші для дітей почала друкувати ще 1908 року в дитячому журналі „Дзвінок" у Львові. Напевно немало з вас читали її книжечки „Брисько, Гуска і Лисичка", „Кравчиня Маруся" та інші, а може дехто грав уже якусь ролю у її п'єсі-казці, що зветься „У чужім пір'ю".

В цьому числі друкуємо вірш Марійки Підгірянки про Рідний Край. Вивчіть цей гарний вірш напам'ять і продеклямуйте його своїм батькам та в рідній школі, в Пласті чи в СУМ'і. Таким способом найкраще вшануєте пам'ять поетки-письменниці.

Б. Д.

Марійка ПІДГІРЯНКА

І СЕРЦЕ ТАК ГОВОРИТЬ...

Матусенька мені говорить
Про наш чудовий Рідний Край,
Де тихі води, ясні зорі,
Квітчастий луг, зелений гай,
А в тім гаю пташині хори —
І серце так говорить . . .

Матусенька мені говорить,
Що, хоч живеш на чужині,
Про рідні села, ниви, гори
Ми не забудемо, о ні,
Не здавить нас ні сум, ні горе —
І серце так говорить . . .

Матусенька мені говорить,
Що прийде день, що прийде час:
Заграє вільно рідне море,
І Рідний Край покличе нас
На тихі води, ясні зорі —
І серце так говорить . . .

І друга сумна вістка: у Німеччині в місяці серпні помер визначний український письменник і поет Іван Багряний. Помер передчасно, на 56-му році життя, але здоров'я його було вже давно дуже слабке — його довго мучили московські большевики в засланні на холодній півночі. Під час війни йому пощастило втекти від большевиків, і він проживав на еміґрації в Німеччині.

Деякі твори Івана Багряного перекладені з української мови на англійську, французьку і німецьку мови. Найбільше відомий його твір „Тигролови". Не забував письменник і про українських дітей — у дитячому журналі „Малі Друзі" у Львові вмістив він навесні 1945 року чудову віршовану „Казку про лелеку і Павлика мандрівника", яка вийшла також окремою книжкою з малюнками автора. Друга його велика віршована казка для дітей зветься „Телефон".

Напевно обидві ці казки маєте в своїй домашній бібліотеці — прочитайте їх тепер знову. А може „Казку про лелеку і Павлика мандрівника" читали ви вже так часто, що й напам'ять знаєте. Варто її напам'ять знати — така вона цікава і так добре написана! Читайте-проказуйте цю казку і згадуйте з вдячністю її автора.

Б. Д.

ПОМЕР КОМПОЗИТОР В. БАРВІНСЬКИЙ

Зі Львова наспіла сумна вістка, що 9 червня ц. р. помер там видатний український музика Василь Барвінський. Наші читачі, що вчаться грати на фортепіяні, знають деякі твори Барвінського. Наймолодші піяністи певно грали щось із збірки фортепіянових творів для молоді „Наше сонечко", старші — з його „Мініятюр", а вже зрілі піяністи — його прелюди та інші фортепіянові твори. Василь Барвінський залишив багато творів для сольоспівів, для хорів, для фортепіяна, оркестрових творів та творів камерної музики.

Народився Василь Барвінський 1888 р. у місті Тернополі, вчився музики у Львові та чеській Празі. Від 1916 року був учителем та директором Вищого Музичного Інституту ім. Миколи Лисенка у Львові. З-під його руки

П. ЧУБИНСЬКИЙ, АВТОР СЛІВ ДО „ЩЕ НЕ ВМЕРЛА . . ."

У числі „Веселки" за серпень-вересень ми помістили портрет і розповідь про композитора о. Михайла Вербицького, який склав мелодію до нашого національного гимну „Ще не вмерла..." Багато наших читачів прислали листи до Редакції з просьбою помістити портрет та написати дещо про автора слів нашого гимну, П. Чубинського.

Павло Чубинський народився у 1839 р. в містечку Борисполі коло Переяслава на Полтавщині. Закінчив школу Кирило-Методіївського Братства в Києві та університет у Петербурзі. Був учителем географії. Займався також етнографією (народознавством), тобто досліджував побут, вірування, звичаї та творчість українського народу. Писав поезії, в яких виступав проти царя Миколи I. За те москалі заслали його в Сибір, де він карався довгі роки. На засланні він написав „Ще не вмерла Україна".

Тяжке заслання вкоротило вік П. Чубинського. Вернувшись з заслання, він помер на 45 році життя (1884 р.).

М. Бідняк — поштівка у століття композиції „Ще не вмерла . . ."

вийшло багато молодих талановитих музик. Крім учительської праці, виступав він на концертах як піяніст, а вільний від заробітної праці час присвячував музичній творчості. По війні став він директором Львівської Музичної Консерваторії, але згодом большевики вивезли його на Сибір і запроторили до концентраційного табору, звідки випустили щойно по десятьох роках. Хворий і немічний вернувся Барвінський до Львова, працював учителем музики, збирав і відтворював з пам'яті свої колишні композиції, що пропали під час війни та ув'язнення. Тяжка і довга неволя знищила його здоров'я і вкоротила його життя.

О. З.

ШКОЛЯРСЬКА НАУКА

(Народна казка з Карпатської України)

Мала одна мавпа п'ятеро мавпенят, збирала їм по лісі їжу і носила. Раз під осінь забракло вже в лісі овочів. Питають діти матері, що вони будуть тепер їсти? Мати каже їм, що тепер нема вже нічого, окрім горіхів, найсолодшого на осінній час овочу.

Вилізли з дупла всі п'ятеро маленьких мавпенят і побігли до лісу шукати горіхів. Знайшли, але — в лушпині. Почали гризти, але то було гірке. Кажуть:

— Наша мати хіба нерозумна, коли говорить, що нема солодшого понад горіхи.

Вернулися ввечері до дупла і кажуть матері, що знайшли горіхи, але їх не можна їсти, бо дуже гіркі. Мати відповіла на те, що вони, мабуть, не їли горіхів.

Каже їм:

— Поведете мене ранком туди, де ви їх їли.

Повели ранком мавпенята матір під ліщину. Мати взяла горіх, розкусила, вийняла зерно, дала їм та й питає: „Чи гірке?" Вони з'їли й кажуть, що солодке, а те, що перше куштували, було гірке. Та й почали говорити, яка то їхня мати мудра.

Так і школярська наука: спочатку гірка, як у горісі лушпина, але як вивчаться діти, виростуть, тоді їдять вони зерно з горіха.

Така то приповідка.

КОРІНЦІ ТА ВЕРШЕЧКИ

Народна казочка

Заприятелювали колись чоловік з ведмедем. Вирішили разом город садити, а що виросте — нарівно ділити.

— Мені будуть корінці, а тобі вершечки, — каже чоловік.

Погодився ведмідь. Посадили вони картоплю. Восени зібрав чоловік добрий урожай картоплі, а ведмедеві віддав саме картоплиння.

Не сподобалося це ведмедеві. Навесну він каже:

— Тепер уже я візьму собі корінці, а тобі вершечки.

— Гаразд! — погодився чоловік. І посадив на городі огірки.

Знову зібрав чоловік собі добрий урожай, а ведмедеві їсти нічого.

— Ні, — каже ведмідь, — візьму тепер вершечки, а тобі корінці!

— Гаразд, нехай уже так буде, — погодився чоловік, і посіяв буряки.

Побачив ведмідь, що знову йому бадилля припало, розгнівався і не схотів більше з чоловіком ділитися.

НЕСЛУХНЯНИЙ ПІРАТ

Минала осінь, надворі холоднішало з кожним днем... Часто вранці можна було бачити на деревах і кущах слід перших морозів — блискучий іней.

Одного такого ранку, підійшовши до вікна й милуючись сріблястими від інею гілками старої груші, що росла біля хати, старий Кравчук покликав дружину:

— Олено, а йди но подивись, що це в нас лежить біля воріт. Чи не той самий песик, що й учора тут крутився?

Дружина підійшла до вікна, зідхнула:

— Той самий... Якийсь приблуда... Змерз, напевно, бідний... Може заблудився, а може господарі кудись виїхали, а його лишили. Пригадуєш нашого Пірата, Семене? Цей песик дуже до нього подібний. Може... Може б ми взяли його до себе? І також Піратом звали б...

Замість відповіді, господар вийшов надвір і зразу трохи несміливо наблизився до пса. Той, побачивши біля себе людину, схопився на ноги й радісно замахав хвостом. Кравчук погладив його по голові.

— Ну що ж, давай знайомитись! Я тут живу, це моя хата, а хто ти такий, звідки тут узявся?

Пес притулився до ніг старого чоловіка й дивився на нього довірливими, розумними очима. Господар ще раз погладив його по голові.

— Ти мені подобаєшся. Вигляд у тебе привітний, не злий. Який ти будеш далі, побачимо, а покищо — біжи у двір!

Пес, зрозумівши, що йому дозволено зайти у двір, радісно підскочив, закрутив на всі боки хвостом, побіг у садок і відразу ж зупинився біля старої буди, де жив колись Кравчуків пес на ім'я Пірат. Господар засміявся.

— Молодець! Відразу знайшов свою хату, не помилився! Отут ти й будеш жити, Пірате!.. Тільки спершу я мушу її трохи направити. А покищо — ходім до господині, вона тебе чимось почастує, бо он у тебе вже й ребра можна порахувати. Голодний ти, видно, дуже.

Господар пішов у дім, а Пірат слухняно побіг слідом за своїм новим господарем.

З того часу пес почав жити у Кравчуковому дворі... Обоє старенькі дуже зраділи, що у них знову є Пірат, бо з ним якось веселіше було... Господар навіть почав мріяти про те, щоб узяти колись Пірата на полювання. Та саме тут і почалася біда... Адже для полювання пса треба було підучити, а він ніяк не хотів слухатись. Єдине, що вивчив з усієї науки — це приносити назад якусь річ, яку Кравчук кидав далеко в кущі, за дерева... Оце і все. А більш нічого не хотів ані вчитись, ані слухати.

— Лінивий пес! — нарікав господар. — Лінивий або дурний... Хоча ні, не дурний він... Он

і очі в нього мудрі та так ними не раз дивиться, ніби хоче щось сказати своїм поглядом... Просто лінивий та неслухняний . . .

Дружина не погоджувалась із чоловіком:

— Чому ти його таким звеш? Адже він ще зовсім недавно у нас, ще не звик до нового місця . . . Ось почекай трохи, то він і зміниться.

. . . Минали дні, але Пірат і далі лишався неслухняним. Тепер уже й господиня нарікала на нього. Бо скільки б вона не кликала, Пірат не звертав на те жадної уваги... Бігав собі десь у саду або на вулиці, а додому прибіжить аж тоді, як зголодніє.

Одного ранку трохи не покусав листоношу, коли той зайшов у двір з якимсь пакунком. Як не кликав з вікна господар „Пірате, назад! Пірате, замовкни!" — пес не звертав на те жадної уваги . . . І тоді Кравчук вирішив прогнати його. Бо й справді, для чого їм такий пес? Уперше в житті він бачив такого неслухняного пса. І ось одного вечора Кравчук вивів Пірата за ворота і сказав:

— Якщо ти не хочеш слухати нас, то йди, шукай собі інших господарів!

Пірат зрозумів, що його прогнали . . . Він походив, поблукав по вулиці, а потім знову вернувся до воріт Кравчукової хати. Але біля воріт уже не ліг, а вмостився просто серед вулиці та там і заснув . . .

Пізно ввечері почули Кравчуки, як біля їхньої хати зупинилось авто. Зупинилось і ну гудіти, мов на пожежу! . . Виглянули вони у вікно й побачили: серед дороги лежить Пірат . . . і не рухається. „Невже помер?" — з жалем подумала господиня. В цей час шофер увімкнув світло . . . І тоді Пірат миттю схопився на ноги, відбіг з дороги і перелякано притулився до паркану. Авто поїхало далі . . .

Аж тепер зрозумів старий Кравчук, чому Пірат був такий „неслухняний". Пес був глухий . . .

Господар вибіг надвір, відчинив фіртку.

— Ах, ти ж бідачисько! То ти не чуєш, як тебе кличуть, а ми думали, що ти такий неслухняний. Бідний песику! . . Якби ж ми відразу знали . . . Ну, ходи додому, якось уже помиримось!

І вони обидва пішли в дім, де вже метушилась господиня, шукаючи Піратової миски на вечерю.

Ганна ЧЕРІНЬ *Ілюстрація Ю. КОЗАКА*

ТРИ КИЦІ

Три смугасті кішечки
Йшли додому пішечки.
І були це гарні киці
І однолітки й сестриці.

От і каже перша киця:
— Відпочити нам годиться!
Друга каже: — Ні, ще рано!
Не лінуймось, це погано!

Тут уже не смішечки:
Сваряться дві кішечки.
Довелося третій киці
Помирити дві сестриці:
— Все одно, чи лінь, чи втома,
Гляньте, сестри: ми вже вдома!

ОСЛИ В ШТАНАХ

На острові Ре в Біскайській затоці можна побачити дивне диво: осли ходять у вузеньких кратчастих або смугастих штанах! Чому тут осли такі елеґантні? — спитаєте. Може така мода? Ні, справа не в моді, осли до моди байдужі. Колись на цьому острові була сила-силенна комарів. Щоб захистити ослів від комариних укусів, мешканці почали вдягати їх у штани. Тепер комарів винищили, але за давньою традицією ослів вдягають у штани.

ВИБІР

Мама дала Юрчикові два яблука — велике й маленьке, і сказала:

— Дай одно яблуко Ірочці — до вибору . . .

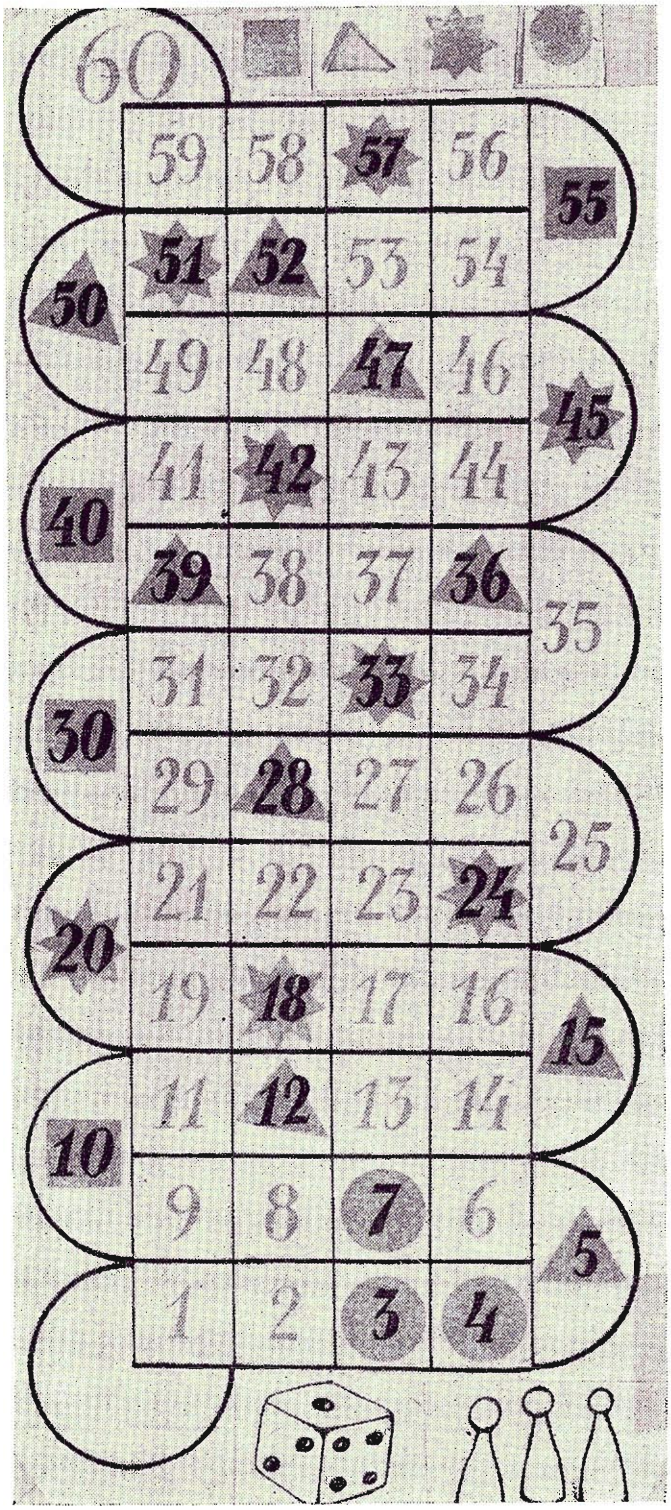
За хвилину мама бачить, що Ірочка тримає в руці маленьке яблуко.

— Чи Юрчик дав тобі вибрати?

— Так, мамо, спитав мене: що волієш — маленьке яблуко чи нічого?

КУТОК РОЗВАГ

КОЖЕН САМ РАХУЄ!

Так, у цій грі кожен рахує сам — ніхто нікому не підказує. Згода? А яка ж гра?

Ось рисунок із числами від 1 до 60. Стаємо всі на полі біля 1. Щоб почати гру, треба кинути кісткою так, щоб вийшло 1, і тоді ставимо „хлопчика" на полі 1.

Якщо під час гри „хлопчик" опиниться на полі, означеному:

колом, тоді треба помножити число, яке є на полі, через кількість очок на кістці, яку ви кинули. На те число, яке вийшло з помноження, пересуваємо „хлопчика" (напр., на кістці вийшло 2, а „хлопчик" є на 3 — множимо 2 × 3 і пересуваємо „хлопчика" на 6);

трикутником — тоді треба додати до числа, на якому стоїть „хлопчик", число очок на кістці, і пересуваємося на нове місце;

зіркою — тоді віднімаємо, а саме коли опинимося на полі із зіркою, кидаємо ще раз кістку і вертаємося назад стільки чисел, скільки вийшло на кістці при другому киданні;

чотирикутником — тоді ділимо число, яке є на квадраті, через п'ять і вертаємося назад стільки чисел, скільки вийшло з ділення.

До уваги: якщо після завернення або посунення вперед опинимося знову на полі з трикутником, зіркою або колом — кидаємо кістку вдруге, і щойно тоді пересуваємо відповідно „хлопчика". Щоб виграти, треба дійти до 60 (якщо ми вже близько до 60, то треба дістати на кістці стільки очок, скільки ще чисел бракує до 60 — напр., стоїмо на 56, то мусимо дістати ще на кістці 4 очка).

Веселої забави!

Сміймось!

ПЕСИКУ, ДО ШКОЛИ!

Іде Івасик до школи. В одній руці несе торбинку із сніданком, а в другій книжки.

Знечев'я підбігає сусідський песик і вириває торбинку із сніданком. Івасик кидає книжки на землю і кричить:

— Як так, то бери й книжки і йди до школи!

* * *

ПОВАКАЦІЙНА ЛЕКЦІЯ

Перша лекція української мови після вакацій. Учні дуже неуважні. Тоді вчитель каже писати задачу: „Що це таке повакаційне лінивство?"

Кінець лекції. Учні віддають задачу. Зшиток Петрика зовсім чистий, тільки на першій сторінці пишається напис: „Це власне і є повакаційне лінивство".

* * *

РАХУНОК

— Маєш тут десять цукерків, — каже тітка до Тарасика. — Але сам усіх не їдж — дай половину братчикові.

— Добре, тіточко.

— То скільки йому даси?

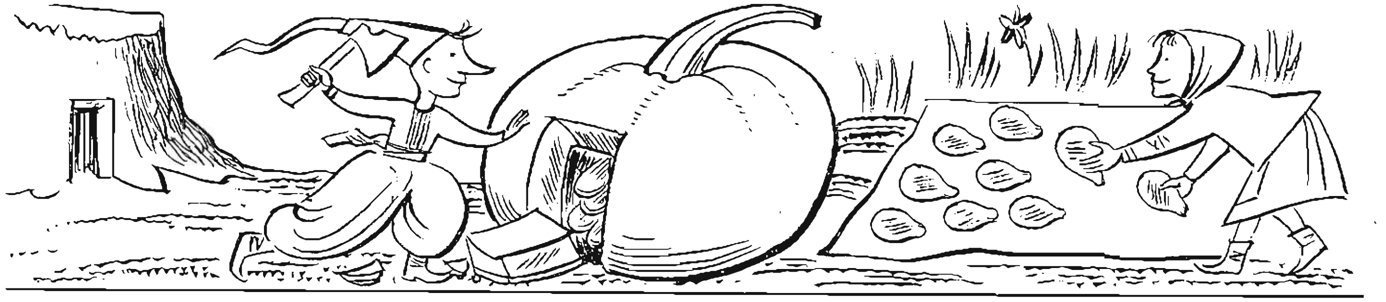
— Три, тіточко . . .

— Три? Бачу, що ти ще не вмієш рахувати.

— О, я вже вмію, тіточко, але він ще не вміє . . .

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

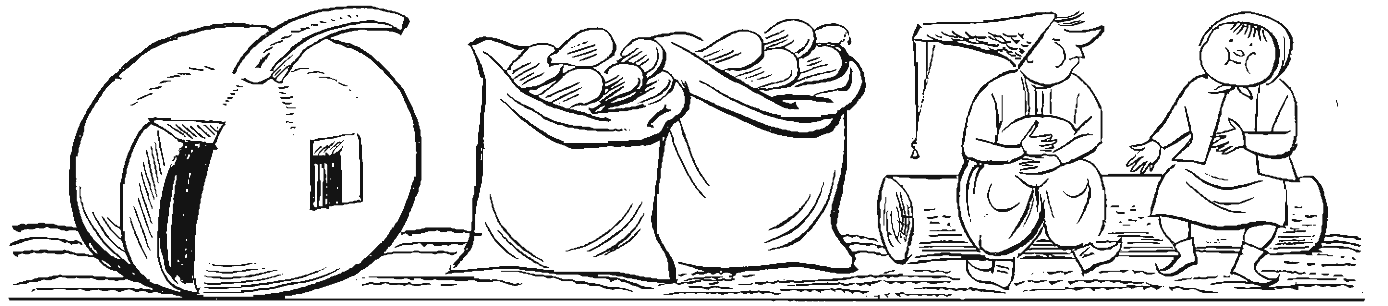
ГОЦА ДРАЛА

На лану, до лісу ближче
Виріс круглий гарбузище.

От, раз ґномик по вечері
Вирубав у ньому двері.

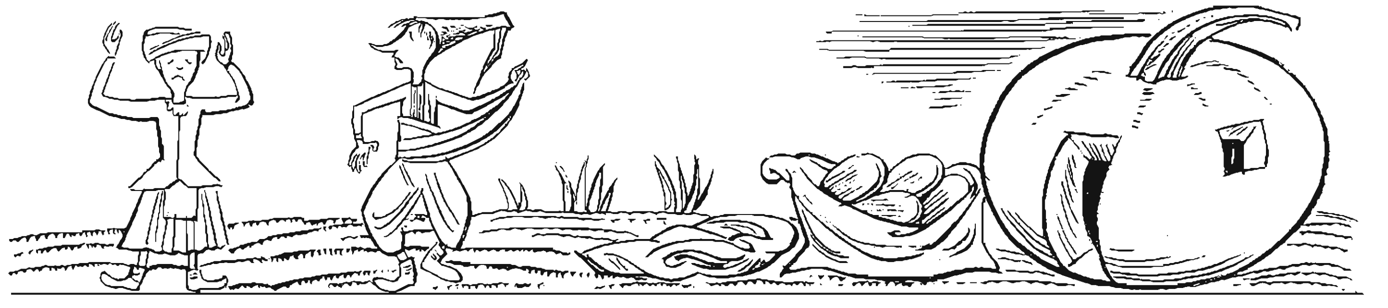
Гоца, брава господиня,
З нього вибрала насіння.

Вирубали ще й вікно —
От, хатину має ґном!

Ґном і Гоца їли-їли
Те насіння, аж попріли . . .

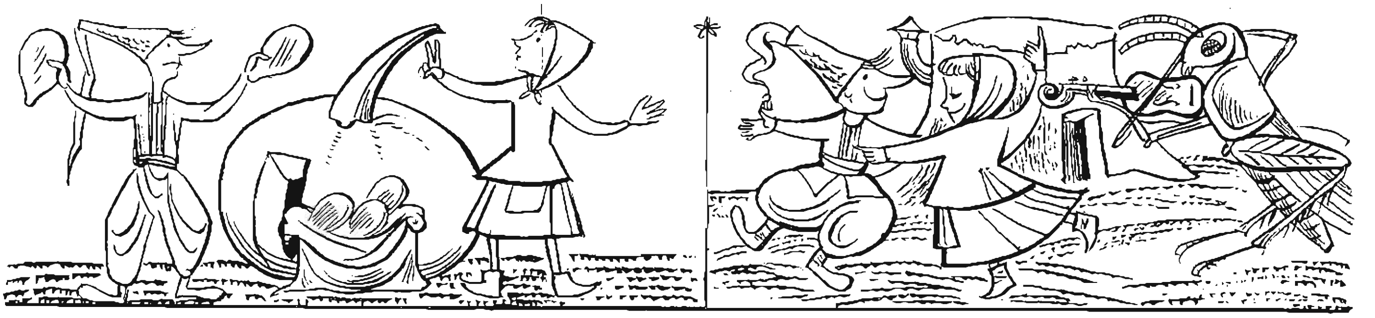
Аж зробились круглі-грубі,
Наче ті пеньки на зрубі.

Потім знову три неділі
Нічогісінько не їли . . .

Аж зробилися такі,
Наче прутики тонкі.

В Гоци голова болить,
В ґнома шлунок бурмотить.

„Слухай, ґномику! Віднині
Їжмо лиш по дві зернині!"

Як по дві зернині їли,
Не грубіли й не марніли.

Знов у лісі край пенька
Танцювали гопака.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК
ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE
BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ XXI: ЗАСІДКА

CHAPTER XXI: THE AMBUSH

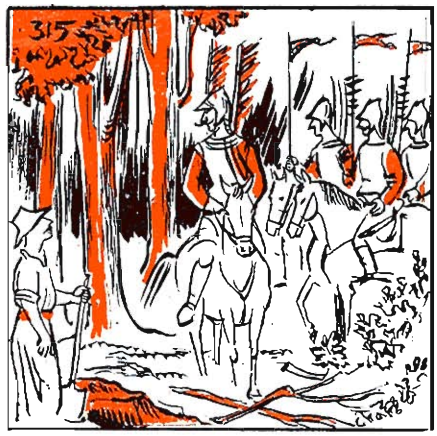
Під Корсунем польське військо не встояло перед нападом козаків і почало відступати.

At Korsun, the Polish army could not hold the Kozak attack and began to retreat.

В той час у діброві з'явився відділ польських гусарів.

At that time, a detachment of Polish hussars appeared in the grove.

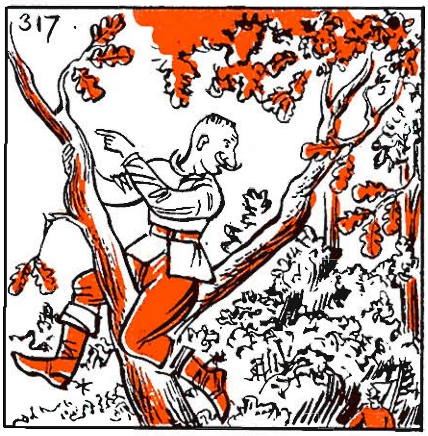
— Що ви робите? — гукнув старшина до перебраних козаків.

"What are you doing?" — shouted the officer to the disguised Kozaks.

— З наказу реґіментарів короля готуємо засідку на тих поганців, бунтарів Хмельницького! — без надуми відповів Ярема.

"We are setting up an ambush for those bandit rebels of Khmelnytsky on the orders of the King's regimentaries," — replied Yarema without hesitation.

Нараз на верху найвищого дуба закричав гусар: — До нас наближається козацька кіннота!

Suddenly, from the top of the tallest oak, a hussar called out: "We are being approached by Kozak cavalry!"

— Геть! — гукнув старшина до перебраних козаків. — Ми самі тут привітаємо ворога із засідки.

"Get out of here!" — shouted the officer to the disguised Kozaks, — "we'll greet them alone from this ambush."

(Продовження буде)

(To be continued)